Europees Agentschap voor veiligheid en gezondheid op het werk

Risicofactoren voor werkgerelateerde kanker in Europa – Bevindingen van de enquête over de blootstelling van werknemers in de gezondheidszorg en de sociale zorg

Samenvatting

European Agency for Safety and Health at Work

Safety and health at work is everyone's concern. It's good for you. It's good for business.

Auteurs: Muhammad Waseem Khan (Barcelona Institute for Global Health (ISGlobal)), Miquel Vallbona-Vistós (ISGlobal), Michelle C Turner (ISGlobal, Universitat Pompeu Fabra (UPF), CIBER Epidemiología y Salud Pública (CIBERESP)).

Projectbeheer: Nadia Vilahur, Lorenzo Munar - Europees Agentschap voor veiligheid en gezondheid op het werk (EU-OSHA).

Dankbetuigingen: Marine Cavet, Xabier Irastorza, Elke Schneider (EU-OSHA), Prof. Lin Fritschi en Troy Sadkowsky, Data Scientists Pty Ltd – OccIDEAS (www.occideas.org).

Deze samenvatting is opgesteld in opdracht van het Europees Agentschap voor veiligheid en gezondheid op het werk (EU-OSHA). Alle meningen en/of conclusies in deze samenvatting zijn van de auteurs en komen niet noodzakelijkerwijs overeen met de opvattingen van EU-OSHA.

Het Europees Agentschap voor veiligheid en gezondheid op het werk of personen die namens het agentschap optreden, zijn niet aansprakelijk voor het gebruik dat eventueel van de volgende informatie wordt gemaakt.

© Europees Agentschap voor veiligheid en gezondheid op het werk, 2026

Overname met bronvermelding is toegestaan.

Voor gebruik of overname van fotografisch of ander materiaal waarop het Europees Agentschap voor veiligheid en gezondheid op het werk geen auteursrecht bezit, is rechtstreekse toestemming van de rechthebbenden nodig.

Afkortingen

EU	Europese Unie
EU-OSHA	Europees Agentschap voor veiligheid en gezondheid op het werk
HeSCare	Gezondheidszorg en sociale zorg
OccIDEAS	Occupational Integrated Database Exposure Assessment System
UV	Ultraviolet
WES	Enquête over de blootstelling van werknemers aan risicofactoren voor kanker in Europa

Het Europees Agentschap voor veiligheid en gezondheid op het werk (EU-OSHA) heeft een enquête over de blootstelling van werknemers aan risicofactoren voor kanker in Europa (WES) gehouden om in kaart te brengen in welke mate Europese werknemers zijn blootgesteld aan risicofactoren voor kanker, onder meer in de sectoren van de gezondheidszorg en sociale zorg, een van de grootste arbeidsmarktsectoren in de EU. De enquête heeft tot doel meer kennis te vergaren over de huidige prevalentie en omstandigheden van blootstelling aan bekende risicofactoren voor kanker waarmee werknemers te maken krijgen, en over bestaande preventiestrategieën, in het algemeen en per activiteitensector.

In het kader van WES werden 24.402 telefonische interviews gevoerd met werknemers van 15 jaar en ouder uit zes EU-lidstaten. Daarvan waren er 3041 werkzaam in de HeSCare-sector. Voor de blootstellingsbeoordeling maakte WES gebruik van het Occupational Integrated Database Exposure Assessment System (OccIDEAS), een systeem voor de beoordeling van werkgerelateerde blootstelling (www.occideas.org), waarbij op basis van antwoorden op een uitgebreide vragenlijst een automatische schatting werd gemaakt van de waarschijnlijke blootstelling aan geselecteerde risicofactoren voor kanker in de week voorafgaand aan de enquête. De enquête, die in 2023 werd afgerond, heeft betrekking op 24 bekende risicofactoren voor kanker in bijna alle beroepssectoren en is representatief voor de beroepsbevolking in Duitsland, Ierland, Spanje, Frankrijk, Hongarije en Finland.

Van de respondenten van de enquête voor de sectoren gezondheidszorg en sociale zorg werkte het merendeel in de subsector gezondheidszorg (n=2478). Verder werkten er 329 respondenten in de residentiële zorg en 234 in de sociale dienstverlening. Bijna twee derde van de werknemers in de sector (65,3%) was vrouw. De meeste respondenten uit deze sector waren geboren in het rapporterende land (87,1%) en hadden een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd (72,9%).

De meest voorkomende functiecategorie in de sectoren van de gezondheidszorg en sociale zorg, zoals gedefinieerd in het kader van WES, was gezondheidswerker (91,3%). Vaak genoemde werkzaamheden die in deze sector kunnen leiden tot blootstelling aan risicofactoren voor kanker, zijn het steriliseren van apparatuur, met name medische apparatuur (18,8%), en het besturen of onderhouden van voertuigen als onderdeel van het werk (18,2%). De meest voorkomende risicofactoren voor kanker waren ioniserende straling (7,4%), uitlaatgassen van dieselmotoren (6,2 %), ultraviolette (UV-) zonnestraling (6,1%), formaldehyde (5,2%) en benzeen (4,8%). De meest voorkomende risicofactoren voor kanker met een waarschijnlijke hoge blootstelling waren ethyleenoxide (55,2% van de in hoge mate blootgestelde werknemers) en formaldehyde (43,7% van de in hoge mate blootgestelde werknemers).

Naar schatting was 29,5% van de werknemers in de sectoren van de gezondheidszorg en sociale zorg in de week voorafgaand aan de enquête blootgesteld aan ten minste één van de 24 risicofactoren voor kanker die in de enquête werden beoordeeld en 7,8% was blootgesteld aan twee of meer risicofactoren voor kanker. Mannen waren tijdens de voorafgaande werkweek vaker blootgesteld aan ten minste één risicofactor voor kanker (34,3%) dan vrouwen (24,3%) en waren ook vaker blootgesteld aan twee of meer risicofactoren voor kanker (10,2%) dan vrouwen (5,8%). Net als bij de bevindingen van WES voor alle sectoren (EU-OSHA, 2023a) waren uitlaatgassen van dieselmotoren en UV-zonnestraling de gelijktijdige blootstellingen die in de sectoren gezondheidszorg en sociale zorg het vaakst werden genoemd.

De meest voorkomende situatie waarin werknemers in de sector werden blootgesteld aan ioniserende straling, was het werken met of het in de buurt zijn van machines die röntgenstralen gebruiken voor diagnostische doeleinden. Het gebruik van stralingsbeschermende schermen en stralingsbeschermende kleding werd vaak gemeld door werknemers die taken uitvoerden waarbij ze werden blootgesteld aan ioniserende straling. Voor uitlaatgassen van dieselmotoren was de meest voorkomende blootstellingssituatie het besturen of onderhouden van of meerijden in dieselvoertuigen. Blootstelling aan UV-zonnestraling vond plaats tijdens werkzaamheden overdag in de buitenlucht of in een voertuig met de ramen open (gedurende ten minste één uur per dag) of tijdens het werken met of in de buurt van reflecterende oppervlakken. Vaak gemelde beschermingsmaatregelen voor blootstelling aan UV-zonnestraling waren het dragen van kleding die het grootste deel van het lichaam bedekt, een zonnebril, een hoed of andere hoofdbedekking, waarbij de tijd van het jaar waarin de interviews werden afgenomen (september 2022 tot februari 2023) mogelijk van invloed was.

De resultaten van WES voor de sectoren van de gezondheidszorg en sociale zorg bieden waardevolle en actuele sectorspecifieke informatie over de blootstelling van werknemers aan bekende risicofactoren voor werkgerelateerde kanker en het gebruik van preventieve/beschermende maatregelen op de

werkplek. Deze bevindingen vormen de basis voor gerichte preventie, zoals het nemen van meer taakspecifieke maatregelen, dragen bij aan de bewustwording en ondersteunen beleidsinitiatieven van de EU.

Naast de sterke punten van het onderzoek zijn er ook enkele beperkingen verbonden aan de gekozen aanpak, waaronder het feit dat de blootstellingsbeoordelingen gebaseerd waren op het rapporteren van taken door de werknemers zelf in plaats van op objectieve waarnemingen of metingen op de werkplek, waardoor er mogelijk sprake was van informatievertekening. Ook werden de frequentie en duur van de taken die tot blootstelling leidden niet geregistreerd, aangezien alleen informatie over de aan de enquête voorafgaande werkweek werd vastgelegd. Uitgebreide informatie over de frequentie en duur van de taken die tot de in WES onderzochte blootstellingen leidden, zou hebben bijgedragen tot een meer gedetailleerde karakterisering van de blootstelling aan deze risicofactoren voor kanker. Tot slotte zijn het juiste gebruik van beschermende maatregelen zoals ademhalingsapparatuur en het juiste onderhoud van ventilatiesystemen belangrijke elementen die niet specifiek werden beoordeeld in het kader van WES.

Bovendien zou het onderzoek in de toekomst mogelijk kunnen worden uitgebreid naar andere EU-lidstaten en zich kunnen uitstrekken tot meer bekende of vermoedelijke risicofactoren voor werkgerelateerde kanker en grotere aantallen werknemers. Een grotere steekproefomvang en de opname van specifieke carcinogene stoffen die aanleiding geven tot bezorgdheid in de sectoren van de gezondheidszorg en sociale zorg, zouden een gedetailleerdere en informatievere analyse op subsectorniveau mogelijk maken en meer inzicht verschaffen in genderspecifieke kwesties.

Het Europees Agentschap voor veiligheid en gezondheid op het werk (EU-OSHA) helpt werkplekken in Europa veiliger, gezonder en productiever te maken. Het Agentschap verricht onderzoek naar veiligheid en gezondheid en ontwikkelt en verspreidt hierover betrouwbare, evenwichtige en onpartijdige informatie. Daarnaast organiseert het Agentschap in heel Europa voorlichtingscampagnes. Het Agentschap is in 1994 door de Europese Unie opgericht en is gevestigd in de Spaanse stad Bilbao. Het brengt vertegenwoordigers van de Europese Commissie, van regeringen van de lidstaten en van werkgevers- en werknemersorganisaties bijeen, evenals vooraanstaande deskundigen uit alle EU-lidstaten en daarbuiten.

information@osha.europa.eu
https://osha.europa.eu

Publications Office of the European Union